

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA
W BYDGOSZCZY
Zakład Ochrony Środowiska

Grupa tematyczna IV

Tema t:

ROLA TURYSTYKI W PROCESACH KSZTAŁCENIA
I WYCHOWANIA MŁODZIEŻY NA POMORZU

etap I

Egz. 1

548 02.1
CPBP 08.06-11-55
WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA

W BYDGOSZCZY

Zakład Ochrony Środowiska

Grupa tematyczna IV //

Temat:

ROLA TURYSTYKI W PROCESACH KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA
MŁODZIEŻY NA POMORZU /etap. I/

Kierownik zespołu

dr A Kuwałczyk

BYDGOSZCZ 1986 r.

Spis treści

1.	Cel pracy	2
2.	Literatura przedmiotu	2
3.	Ustalenie podstawowych pojęć	9
4.	Problemy badań, hipotezy, zmienne	24
5.	Zakres badań	26
6.	Metody badań i narzędzia badawcze	27
7.	Regulamin i kalendarz rozliczeń grupy	32

ZAŁĄCZNIKI

1. Ankieta ucznia klasy II,III
2. Ankieta nauczyciela klasy II,III
3. Ankieta ucznia klasy IV,V,VII
4. Ankieta ucznia klasy VII,VIII
5. Ankieta ucznia szkoły średniej
6. Ankieta nauczyciela

Koncepcja pracy badawczej
Centralnego Programu badań Podstawowych

Temat IV - 1.7: ROLA TURYSTYKI W PROCESACH KSZTAŁCENIA
I WYCHOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY NA POMORZU

Celem wychowania młodego pokolenia jest wszechstronny rozwój każdego dziecka zarówno pod względem intelektualnym jak i fizycznym oraz przygotowanie do życia w szybko zmieniających się warunkach środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego naszego kraju. Dlatego na pierwszym miejscu stawia się takie wartości jak:

- ogólnoludzkie normy moralne,
- pozytywny i odpowiedzialny stosunek do pracy,
- rozwijanie uczuć patriotyzmu, przywiązania do postępowych tradycji narodu polskiego oraz troska o pomyślną przyszłość socjalistycznej Polski,
- umiejętność korzystania z dóbr kultury narodowej i rozwijanie wrażliwości estetycznej,
- dbałość o własny rozwój intelektualny i fizyczny oraz higienę psychiczną.

Jedną z form realizacji tych wartości jest uprawianie turystyki i krajoznawstwa, które może być środkiem poznania a tym samym wpływać na rozwój umysłowy, kształtować pozytywnie cechy osobowości oraz usuwać zmęczenie poprzez kontakty z przyrodą i dobrami kultury materialnej a także zaspokaja potrzebę ruchu i przeżyć estetycznych dzieci i młodzieży. Tak więc turystyka i krajoznawstwo spełniają funkcję poznawczą, wychowawczą i zdrowotną.

1. Cel pracy

Podjęmowane obecnie badania mają na celu:

- uzupełnienie dotychczasowej wiedzy o poznawczej i wychowawczej roli turystyki w szkole,
- ustalenie poziomu realizacji funkcji kształcącej i wychowawczej turystyki w szkole,
- wskazanie możliwości i kierunków rozwoju turystyki i krajoznawstwa w szkole.

Badania będą prowadzone dla czterech poziomów nauczania: klas II-III, IV-VII, VII-VIII i szkół ponadpodstawowych.

Badania będą miały charakter diagnostyczno-weryfikacyjny. Celem badań warstwy diagnostycznej będzie rozeznanie w objawach wpływu jednostki oraz wykrycie takich objawów, które najwyraźniej określają ten wpływ.

Celem warstwy weryfikacyjnej będzie ustalenie, czy istnieje zależność między aktywnością turystyczną a wynikami kształcenia i wychowania.

2. Literatura przedmiotu

Analiza literatury badań socjologicznych w turystyce.

Badania socjologiczne nad turystyką, w ramach których mieści się zagadnienie wpływu wycieczkowania na postawy i umiejętności młodzieży, zapoczątkowano w Polsce w latach 60-tych /m.in. Skórzyński 1965, Skórzyński i Ziemiński 1971/. Jednakże dopiero lata 70-te przyniosły opracowania ściśle związane z turystyką młodzieży /Przećłowski 1973, 1979, Dziewulak i in. 1977, Skrudlik 1979, Kruczkowski 1982/.

Badania zespołu warszawskiego /A.Dziewulak, E.Kosel., A.Noćcuń, K.Przećłowski i M.Zurn/ prowadzono nad turystyką młodzieży

w 23 dużych miastach /1969r./ i w Warszawie /1971r./, obejmując nimi odpowiednio 920 i 593 respondentów. Prowadzono wywiady z młodzieżą, wywiady z wychowawcami oraz bezpośrednio obserwacje wycieczek. Celem badań było m.in. poznanie elementów wychowawczej funkcji turystyki i czynników, od których zależy. Autorzy pracy stwierdzili silny związek poziomu wykształcenia z aktywnością turystyczną, zwracając w tym kontekście uwagę na niewielkie znaczenie szkół niższych typów w rozbudzaniu zainteresowań turystycznych /np. 50% uczniów szkół zawodowych nie było ani razu na wycieczce szkolnej/, na ograniczony wpływ rodziny /tylko przy jej wyższym poziomie/, na duże znaczenie wychowawcze postawy kierownika grupy oraz postaw samych uczestników wobec innych.

Dla koncepcji badań prowadzonych w ramach CPBP istotne znaczenie mają doświadczenia metodyczne zespołu warszawskiego. Zastosowanie zbliżonych lub wręcz identycznych metod może pozwolić na porównanie wyników obu badań i na tej podstawie wskazanie trendów, jakie zaistniały w minionym 15-leciu /z zastrzeżeniem, że badania dotyczą nieco innych grup młodzieży/. Do ważniejszych ustaleń metodycznych, jakie można adaptować w niniejszej pracy należą:

1. proponowanie wskaźnika aktywności turystycznej, proporcjonalnie do liczby odbytych wycieczek, z pominięciem trudno mierzalnych cech jakościowych wycieczek,
2. zastosowanie sprawdzonych potem w trakcie badań zestawów odpowiedzi na poszczególne pytania, uzupełnionych przez dowolne opinie respondentów, np.:
 - a/ cechy "prawdziwego turysty" /koleżeństwo, humor, samodzielność, skromność, kultura współżycia, pasja poznawcza

przeciwstawione egoizmowi, napaściwości, wulgarności,
lekceważeniu innych, wygodnictwu/
b/motywy uczestniczenia w wycieczkach /towarzystwo, taniość,
wypoczynek, atrakcje przyrodnicze i kulturowe/

Literatura

Dowgird Z., Gawroński C./1973/: Podstawy turystyki młodzieżowej. AWF Wrocław

Dziewulak A. i in./1977/: Turystyka młodzieży. Z badań nad wypoczynkiem młodzieży warszawskiej. Inst.Tur.Warszawa

Krukowski A.-red./1982/: Praktyczne implikacje badań nad patologią społeczną. Warszawa

Lenczowski T.é red.pracy zbior./1984/: Geografia i wychowanie. Wyd.Min.Obr.Nar.

Łobożewicz T./1985/:Krajoznawstwo i turystyka w szkole.

Przećławski K./1977/:Turystyka a wychowanie.Warszawa

- " - /1979/:Socjologiczne problemy turystyki.Warszawa

- " - /1980/:Turystyka jako czynnik przemian w postawach i zachowaniach turystów.w:Rozwój turystyki w Polsce w świetle badań. Inst.Tur.Warszawa

Przećławski K./1984/:Badania naukowe nad turystyką w Polsce. Probl.Tur.nr 1

Skrudlik Cz./1979/:Aktywność turystyczna młodzieży.w:Potrzeby społeczne a kształtowanie ruchu turystycznego w Polsce.cz.I, Gł.Komitet Tur., Inst.Tur.Warszawa

Skórzyński Z./1965/:Między pracą a wypoczynkiem. Inst.Filoz. i Socjologii PAN, Ossolineum,Wrocław-Warszawa-Kraków

Skórzyński Z.,Ziemilski A.-red./1971/:Wzory społeczne wakacji w Polsce.Inst.Nauk.Kult.Fiz.Warszawa

Szymański S./1978/: Wycieczki szkolne do zabytków kultury. Wyd.

Szk. i Ped. Warszawa

Zurn M. /1974/: Charakterystyka aktywności turystycznej młodzieży warszawskiej. Zesz. Nauk. Inst. Tur. nr 1.

Analiza literatury krajoznawczo-turystycznej.

Literatura poświęcona zagadnieniom metodologii uprawiania turystyki szkolnej nie jest wystarczająca i dostępna powszechnie dla środowisk nauczycielskich. Na większą uwagę zasługuje kilka pozycji ogólnych z turystyki, przy okazji traktujących o formach uprawiania turystyki szkolnej oraz kilka artykułów zamieszczonych na łamach: Kultury fizycznej, Wychowania fizycznego i higieny szkolnej, Jantarowych szlaków. Brakuje pozycji w całości poświęconych metodom uprawiania turystyki szkolnej, co w praktyce w szkołach oznacza ograniczanie prawidłowego sterowania procesem nauczania i wychowania poprzez turystykę. Zliczających się obecnie pozycji odnotować trzeba pracę zbiorową pod redakcją Tadeusza Łobożewicza /10/: Krajoznawstwo i turystyka w szkole. Praca ta, mająca charakter podręcznika metodycznego krzewienia krajoznawstwa i turystyki w szkołach, powinna stać się ogólnie dostępną pozycją dla nauczycieli parających się wychowaniem i nauczaniem poprzez turystykę. Autorzy w rozdziale pt. współczesny ruch krajoznawczo-turystyczny, przegląd organizacyjnych form działalności, nakreślają możliwości organizowania poprzez szkołę różnych form turystyki. Przypisując poszczególnym formom zasady organizowania oraz wartości płynące z ich uprawiania zwraca uwagę na za niski procent uprawiania turystyki w stosunku do sugestii programowych i działalności organizacji typu: SKKT, ZHP, LOP. Podkreślają też fakt nie wykorzystania możliwości szerszego organizowania imprez krajoznawczo-turysty-

cznych, sobotnio-niedzielných wycieczek w najbliższe okolice i wędrówek wakacyjnych.

Samodzielność szkół w określaniu programów krajoznawczo-turystycznych przez dyrekcję, nauczycieli, społeczny ruch uczniów i rodziców, teoretycznie daje duże możliwości wyboru metod uprawiania turystyki. Praktycznie, współczesna szkoła wobec intensyfikacji procesu nauczania, braku wykwalifikowanych turystycznie kadr nauczycielskich, środków na realizację turystyki staje w obliczu rezygnacji ze sprawdzonych metod wychowania i nauczania poprzez turystykę w długiej historii istnienia szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego.

Literatura

1. Bielczyk Z. Zasady organizowania wycieczek i obozów, Wyd. AWF, Warszawa 1972
2. Chudoba T. Wychowanie przez turystykę, Problemy Uzdrawiskowe nr 3/63, Warszawa 1972
3. Czajkowski K. Wychowanie do rekreacji, Warszawa 1976
4. Denek K. Stan i potrzeby krajoznawstwa i turystyki w szkole, Ruch Pedagogiczny nr 3, 1973
5. Derek K. Wakacyjne wędrówki młodzieży szkolnej, MAW, Warszawa 1985
6. Derek K. Poznawczo-wychowawcze aspekty działalności krajoznawczo-turystycznej we współczesnej szkole, Instytut Kształcenia Nauczycieli i Badań O.wiatowych, Koszalin 1981
7. Harajda R. Turystyka i krajoznawstwo w szkole, Zielona Góra 1978
8. Jankowski A. Poznanie uczniów, WSiP, Warszawa 1975
9. Kruczek Z. Metodyka krajoznawstwa, Kraków 1979

10. Krajoznawstwo i turystyka w szkole. Praca zbiorowa pod red. T. Łobożewicza, WSiP, Warszawa, 1986
11. Mroz H. O zadaniach turystyki młodzieżowej i programie ich realizacji, Poznaj swój kraj, 1979, nr 8
12. Mroz H. Działalność krajoznawczo-turystyczna jako składnik wychowania obywatelskiego młodzieży, Wychowanie obywatelskie, 1979, nr 6
13. O dalszy postęp w rozwoju krajoznawstwa i turystyki w szkole. Materiały posesyjne, Koszalin 1983, Inst. Kszt. Nauczycieli
14. Rogoziński K. Wprowadzenie do teorii i badań turystyki, Nauka Polska, 1975, nr 9-10
15. Skrudlik Cz. Aktywność turystyczna młodzieży, Problemy turystyki, 1980, nr 6
16. Turowski T. Turystyka a samokształcenie, Kielce 1984
17. Turystyka, człowiek i społeczeństwo, praca zbior. pod red. T. Przecławskiego, Warszawa, Inst. Wyd. Zw. Zaw., 1984
18. Tybulewski T. Ideał wychowawczy w turystyce, Ruch Pedagogiczny, 1975 nr 6
19. Zagadnienia terminologii o geografii turystyki. Materiały międzynarodowego sympozjum, Kraków-Zakopane, 1974
20. Zeszyty Szkoleniowe Turystyki, Katedra Turystyki, AWF, Kraków.

Literatura pedagogiczna i metodologia badań.

1. Jankowski A., Poznanie uczniów, WSP Warszawa 1975
2. Jakubowski I., Z rozważań o teoretycznych podstawach metodyki ogólnej turystyki, WFiHS 1972, nr 10
3. Lutyńska K., Wywiad kwestionariuszowy. Przygotowanie i sprowadzenie narzędzia badawczego z PAN, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1984
4. Nowak S., Metodologia badań społecznych, PWN Warszawa, 1985
5. Z metodologii i metodyki socjologicznych badań terenowych. Praca zbiorowa pod red. Z. Gostyńskiego, IFiS PAN Warszawa 1975
6. Zaborowski Z. Wstęp do metodologii badań pedagogicznych. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, Ossolineum 1973

3. Ustalenie podstawowych pojęć

Pedagogika jest tą dziedziną naukową, która charakteryzuje się wielością stosowanych pojęć /nazw / na określanie tych samych cech, zjawisk, procesów, mechanizmów, a nawet przedmiotów i podmiotów. Dlatego w celu ujednolicenia rozumienia podstawowych terminów / nazw / zamieszczamy ich definicje: Umieszczamy je w układzie alfabetycznym.

AKTYWNOŚĆ

- 1/ biologiczna: wszelka działalność organizmu w celu zaspokojenia potrzeb życiowych; /1/
regulacja "stosunku organizmu do świata otaczającego, polegająca na zmianach własnego położenia w przestrzeni, na zmianach stosunku do otoczenia oraz na manipulowaniu przedmiotami"/2/. Ogólne znaczenie aktywności żywego organizmu wyraża się w różnorodnych czynnościach i polega na równowadze ze środowiskiem, w którym żyje, co ułatwia jego egzystencję i poznanie.

Aktywność człowieka jest przejawem życia i może wystąpić w postaci: ruchowo-zmysłowej, intelektualnej, w zapamiętywaniu i działaniu. Najwyższy rodzaj aktywności - to połączenie twórczości i oryginalności. Możemy wówczas mówić o nowym wyniku aktywności, której rodzaj staje się jej nowością, czyli j a k o ś c i ą.

- 2/ społeczna: udział człowieka w zmienianiu otoczenia przyrodniczego i społeczno-kulturowego stosownie do potrzeb, celów i ideałów
albo inaczej -

działanie społeczne, któremu towarzyszy czynna postawa wobec określonych zadań i wartości społecznych, przejawiające się w inspirowaniu, stymulowaniu i organizacji różnych form działalności, a zwłaszcza pracy na terenie podstawowych środowisk.

Aktywność społeczna przejawia się w pracy wytwórczej i naukowej oraz uczeniu się, w życiu zbiorowym i indywidualnym, a także w zabawie, działalności sportowej itp.

- 3/ poznawczo-dydaktyczna - to współudział podmiotu /uczącego się/ w świadomym zdobywaniu wiadomości, samodzielne dochodzenie do pojęć, praw i reguł oraz rozwiązywaniu problemów^{/3/}.

Lit.: W. Okoń: Słownik pedagogiczny, Warszawa 1981

/1/ J. Ekel i inni: Mały słownik psychologiczny. 1965

W. Soborowski: Aktywność społeczna i pojęcia z nią związane. Kwartalnik Pedagogiczny 1976, nr 2

/2/ W. Szewczuk: Psychologia /zarys podręcznikowy/.
Warszawa 1975

/3/ T. Nowacki: Podstawy dydaktyki zawodowej. Warszawa 1979

CEL

Celem nazywamy to, co jest przedmiotem naszego postulowania, a co odnosi się do przyszłości. Gdy pragnie się poprawnie sformułować cele należy uwzględnić zarówno to, co pożądane, jak i to, co realne. Cele muszą więc być syntezą postulatów i prognoz. Muszą one zawierać wszystko, co mieści się w długofalowych oraz doraźnych potrzebach społecznych i to, co może

być objęte racjonalnym, naukowym przewidywaniem. Zespół takich celów, stanowiący punkt wyjścia dla prowadzenia wszystkich dalszych, nazywa się zespołem celów naczelných. Charakterystyczne dla celów naczelných jest to, że:

- są zawsze celami głównymi /o dużym zakresie pojęciowym/,
- są to cele finalne, które zamykają pewne ciągi realizacji etapowej i odnoszą się tylko do gotowej, dojrzałej osobowości jednostki,
- są wyłącznie celami zasadniczymi, to znaczy dotyczą wyłącznie osobowości, a jest tak dlatego, że "wszelkie cele lokowane poza psychikę jednostki /zespół, placówka itp./ mają tylko o tyle sens, o ile ich realizacja przyczynia się do pożądaných zmian w osobowościach ludzi"

Zestaw dyspozycji osobowościowych, stanowiących wyłącznie cele wychowania stanowi ideał wychowawczy. Z niego może wyprowadzić wszystkie pochodne cele szczegółowe.

Zależność celu od zadania, działania i czynności oraz wyniku można przedstawić w formie schematu:

Cel	zadanie	
		wynik
działanie	czynność	

H. Muszyński: Ideał i cele wychowania. Warszawa 1974, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, s.27

EDUKACJA

W. Okoń, termin "edukacja" utożsamia z pojęciem "wychowanie".

Przez wychowanie-określa: "świadomie organizowana działalność ludzka, której celem jest wywołanie zamierzonych zmian w osobowości człowieka. Zmiany te obejmują zarówno stronę instrumentalną, związaną z poznaniem rzeczywistości i umiejętności oddziaływania na nią, jak i stronę aksjologiczną, która polega na kształtowaniu stosunku człowieka do świata i ludzi, jego przekonań i postaw, układu wartości i celu życia. Proces i wyniki wychowania kształtują się pod wpływem:

- 1/ świadomego i celowego oddziaływania odpowiedzialnych za wychowanie osób i instytucji / m.in. rodziców, nauczycieli, rodziny, szkoły, organizacji społeczno-politycznych i kulturalnych/,
- 2/ wpływu systemu wychowania równoległego, a zwłaszcza odpowiednio zorganizowanej działalności środków masowego oddziaływania,

3/ wysiłków jednostki nad kształtowaniem własnej osobowości.

Wychowanie ma charakter historyczny i klasowy. Do podstawowych składników wychowania tradycyjnie zalicza się: - wychowanie umysłowe, - wychowanie moralne, - wychowanie społeczne /obywatelskie/, - wychowanie estetyczne i wychowanie fizyczne.

Pedagogika marksistowska ponadto zalicza tu - kształcenie politechniczne.

Z uwagi na ogromne znaczenie aktywności własnej w procesie

przemian wychowawczych należałoby całość wychowania pojmować przez: działalność umysłową, społeczną, twórczą / pracę / artystyczną i zdrowotną. /1, s.330/.

Edukacja - to inaczej działalność oświatowa i kulturalna lub kształcenie i wychowanie, albo inaczej to wychowanie zintegrowane, tj. obejmujące całość warunków i sytuacji zarówno w szkole, jak i poza nią oraz wszystkie generacje zarówno wchodzące w życie społeczne jak i ludzi dorosłych, wobec których współczesna dynamika **przeobrażeń** stanowi coraz to szerszy bardziej złożony katalog coraz to trudniejszych zadań /1/.

Każdy z wymienionych elementów edukacji to świadomie zorganizowana działalność ludzka, której celem jest wywołanie zamierzonych zmian w osobowości człowieka. "Zmiany te obejmują zarówno stronę instrumentalną, związaną z poznawaniem rzeczywistości i umiejętności oddziaływania na nią, jak i stronę aksjologiczną, która polega na kształtowaniu stosunku człowieka do świata i ludzi, jego przekonań i postaw układu wartości i celu życia" /1, s.330/.

Edukacja jako proces i rezultat, uwarunkowana jest środowiskowymi czynnikami. Dlatego też tak często mówimy o wychowaniu środowiskowym.

Edukacja "stanowi najszerszą działalność o charakterze spójnym, podejmowana w celu przekazywania wiedzy, kształcenia, umiejętności, rozwijania i doskonalenia człowieka we wszystkich jego aspektach w ciągu całego jego życia.

Uznano także, że edukacja jest zarówno celem, jak i środ-

kiem rozwoju" /2, s.25/.

Edukacja - to proces wychowania i samowychowania, nauczania i samokształcenia / uczenia się / albo inaczej - to proces wychowania i samowychowania instrumentalnego i kierunkowego / J.F./.

/1/ W. Okoń: Słownik pedagogiczny. Warszawa 1975

/2/ J. Pókturzycki: Kształcenie ustawiczne a środki upowszechnienia informacji. Nauczyciel i Wychowanie 1975, nr 1

Główne kierunki i zadania w pracy wychowawczej szkół z zakresu turystyki i krajoznawstwa^{1/}:

- " - miejsca i obiekty, których zwiedzanie ugruntowuje i poszerza program nauczania;
- miejsca związane z historią naszego kraju, z walką o niepodległość i wyzwolenie społeczne, o utrzymanie polskiej kultury, oświaty i języka ojczystego; szlaki bojowe Ludowego Wojska Polskiego, miejsca walk partyzanckich, pomniki pamięci narodowej;
- miejsca związane z życiem i twórczością wielkich Polaków, muzea poświęcone ich pamięci i twórczości, muzea narodowe, regionalne i etnograficzne, galerie sztuki, zabytki architektury świeckiej i sakralnej;
- krainy geograficzne, parki narodowe, pomniki przyrody, obiekty i urządzenia służące ochronie przyrody;

- miejsca i obiekty związane z najnowszą historią Polski Ludowej, znane budowle, i zakłady pracy^{1/}.

1/. Ministerstwo Oświaty i Wychowania: Główne kierunki i zadania w pracy wychowawczej szkół, Warszawa 1983, s.16-17.

KRAJOZNAWSTWO

Pojęcie to pojawiło się dopiero w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Pierwszy raz termin "Krajoznawstwo" pojawia się w Słowniku Warszawskim./1/. Termin ten określa zbiór wszelkich - nie tylko geograficznych - wiadomości o danym kraju.

Międzynarodowy Słownik Turystyczny określa "krajoznawstwo" jako opis szczegółowy kraju lub jego regionu, lub jako wszechstronną wiedzę o kraju rodzinnym, a w szczególności o swoim regionie.

"Krajoznawstwo jest poznaniem kraju jako zespołu zjawisk zachodzących w środowisku. Początkowo obejmuje ono najbliższe otoczenie, by następnie rozszerzyć się na coraz większy obszar, aż do objęcia całego kraju i poznania go jako całości.

Chodzi tu o systematyczny proces poznawczy nieustannych przemian zachodzących w każdym kraju. Proces ten to dążenie do wyodrębnienia z różnorodności zjawisk tego tylko, co dominuje i decyduje o przeobrażeniach kraju i jego rozwoju,

a więc cech charakterystycznych, mówiących o środowisku geograficznym i działalności człowieka w tym środowisku"^{2/}.

Krajoznawstwo jest kompleksową znajomością kraju /wiedzą o kraju/, jego przeszłości i współczesności / ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu/, którą osiąga się i rozwija zarówno indywidualnie, jak też zespołowo w czasie wycieczek po kraju oraz uzupełnienia przez lekturę i innymi środkami", a więc obejmuje treści z geografii, przyrody, historii, wychowania obywatelskiego, kultury, przemysłu.

/1/. Słownik Warszawski. Warszawa 1902

/2/. J. Kuran, M. Sobociński: Krajoznawstwo w szkole.
Warszawa 1967

OTOCZENIE

Pojęcie to inaczej jest rozumiane w różnych dyscyplinach naukowych. W pedagogice to zbiór bodźców otaczających człowieka, które nie mają wpływu na jego życie somatyczne, psychiczne i społeczne.

Te czynniki, które mają wpływ - nazywane są środowiskiem, a jeżeli są zorganizowane to stanowią środowisko wychowawcze / Por. Środowisko /.

OBSZARY TURYSTYCZNE ze względu na ich walory dzielimy na:^{1/}

- obszary wypoczynkowe, do których zaliczamy: /s.14/
 - tereny o walorach środowiska przyrodniczego,
 - wielkie miasta będące ośrodkami życia kulturalnego,

- modne miejscowości - centra rozrywkowo-wypoczynkowe,
- miejscowości uzdrowiskowe,
- Obszary krajoznawcze posiadające: /s.18/
 - charakterystyczne zespoły krajoznawcze i osobliwości przyrody oraz ciekawy wodne / walory środowiska przyrodniczego/,
 - folklor, obrzędy ludowe, dzieła sztuki ludowej / środowisko kultury ludowej - J.F./,
 - zabytki budownictwa, sztuki plastyczne kultury materialnej i pamiątki historyczne / środowisko dóbr kultury J.F./,
 - charakterystyczne obiekty i przejawy współczesnej gospodarki, techniki, nauki i kultury: / walory współczesnych osiągnięć człowieka/,
- Obszary o walorach specjalistycznych, tj. cechy i elementy środowiska przyrodniczego, które umożliwiają uprawianie poszczególnych typów turystyki specjalistycznej np. wędkarstwa, myślistwa, grzybobrania, jeździectwa itp.
/ s.23-24. /.

/1/0. Rogalewski: Zagospodarowanie turystyczne. Warszawa 1979, WSiP

SYSTEM SWOBODNEGO KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA / edukacji/

Krajoznawstwo i turystykę jest **wszystkim** składnikiem globalnego systemu edukacji: zarówno instytucjonalnego, jak i sportowo-rekreacyjnego^{/1/}.

/1/. Wojciechowski K.: Wychowanie dorosłych, Warszawa 1973

SOZOLOGIA

/ Sozologia człowieka/ - nauka, której przedmiotem jest ochrona przyrody i jej zasobów^{/1/}.

/1/. Goethel W.: Racjonalna gospodarka zasobami przyrody.

Kraków, 1971

ŚRODOWISKA CZŁOWIEKA

Środowisko życia człowieka / ros. srieda, fr. milieu, ang. enviroument, niem. Umwelt / od wieków stanowi przedmiot zainteresowania wielu gałęzi wiedzy ludzkiej. Każda z nich tworzy jednakże pojęcie środowiska adekwatne do swoich potrzeb.

Prowadzi to często do operowania pojęciami: środowisko geograficzne, biologiczne, społeczne itp., co umożliwia dokładną analizę składników środowiska zajmujących się w zasięgu badań poszczególnych gałęzi wiedzy.

W naukach społecznych mianem środowiska oznacza się krąg osób, rzeczy i stosunków otaczających człowieka w jego życiu indywidualnym i zbiorowym. W tym miejscu celowe jest rozgraniczenie dwu pojęć: środowisko i otoczenie. Próby zdefiniowania obu tych pojęć dokonała H. Radlińska, która stwierdziła, że środowisko jest zespołem warunków względnie stałych, podczas gdy otoczenie jest zmienne. W konsekwencji Radlińska daje następujące określenie środowiska: "środowisko to zespół warunków, wśród których bytuje

jednostka i czynników kształtujących jej osobowość, oddziaływujących stale lub przez czas dłuższy"/1/.

Jakkolwiek definicja ta wprowadza pewną jasność terminologiczną, to jednak wymaga dalszej konkretyzacji i to conajmniej z dwu powodów. Po pierwsze, nie wszystkie składniki środowiska oddziałują na nas z równą siłą. Po drugie siła oddziaływania poszczególnych składników środowiska wcale nie zależy od tego, czy kontakty z nim są trwałe, czy też przelotne. A zatem w punkcie wyjścia, przy definiowaniu pojęć "środowisko" i "otoczenie", należy przyjąć nie element trwałości jego składników, jak to czynią niektórzy autorzy, ale ich realne oddziaływanie.

Wobec powyższego "środowiskiem" będziemy nazywać składniki struktury otaczającej osobnika, które działają na jego system bodźców i wywołują określone reakcje psychiczne"/2/.
Otoczenie zaś jest pojęciem szerszym, oznaczającą całą ^{ze-}wnętrzną strukturę, niezależnie od tego, czy jest ona trwała, czy zmienna i czy stanowi źródło bodźców rozwojowych.

Ta definicja środowiska zbliżona jest do definicji T. Szczurkiewicza, który środowisko określa jako "chronologicznie uszeregowany zbiór wszystkich podniet bezpośrednio lub pośrednio działających z zewnątrz na danego osobnika od momentu jego zaistnienia, poprzez wszystkie fazy jego życia aż do chwili śmierci"/3/.

Podobną zasadę definiowania przyjmuje J. Szczepański, który tym mianem określa, "to wszystko, co nie należy do organizmu wyznacza lub współwyznacza jego procesy życiowe"/4/.

Środowiską jest więc strukturą złożoną, na którą składa się szeroki krąg osób i rzeczy oddziałujących na jednostkę ludzką.

-
- /1/. H. Radlińska: Stosunek wychowawcy do środowiska wychowawczego, Warszawa 1935, s.29
- /2/. R. Wroczyński: Pedagogika społeczna, Warszawa 1979, s.8
- /3/. T. Szczurkiewicz: Rasa, środowisko, rodzina. Szkice socjologiczne, Warszawa 1939, s.207-208
- /4/. J. Szczepański: O pojęciu środowiska. "Przegląd Socjologiczny" 1946, T.VIII.

ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE

Działalność wychowawcza człowieka jest najsilniej sprzężona ze środowiskiem społecznym i kulturowym. Są one podstawowym źródłem podnieć wyzwalających przeżycia psychiczne człowieka i stanowią wyjściowe warunki dla procesów jego celowego wychowania.

Ponieważ procesy wychowawcze podlegają jednocześnie wpływom środowiska społecznego i kulturowego, dlatego też pedagodzy często stosują określenie "środowisko społeczno-kulturowe".

W opracowaniach pedagogicznych występuje również pojęcie "środowisko wychowawcze". Według J. Pietera "złożony układ powtarzających się lub względnie stałych sytuacji,

do których człowiek rozwijający się przystosowuje się czynnie w wychowawczym okresie całego życia"/1/.

W takim ujęciu środowisko wychowawcze odnosi się do zespołu bodźców i warunków rozwojowych, jakie stwarzają dzieciom i młodzieży ludzie dorośli. Na podobnych założeniach formułuje definicję środowiska wychowawczego K. Sośnicki: wychowawczych "Ogół sytuacji nazywamy środowiskiem wychowawczym". Przy czym przez sytuacje wychowawcze rozumie ogół środków, "które działając na jednostkę powodują u niej określone przeżycia psychiczne"/2/.

R. Wroczyński środowisko wychowawcze utożsamia z wpływami zorganizowanymi, rozumiejąc przez nie planowe /zinstytucjonalizowane / działanie na jednostkę./3/

/1/. J. Pieter: Poznawanie środowiska wychowawczego.

Wrocław, Kraków 1960, s.49

/2/. K. Sośnicki: Istota i cele wychowania, Warszawa 1964, s.49

/3/. R. Wroczyński: Szkoła i środowisko. "Kwartalnik Pedagogiczny" 1960, nr 1, s.4

TURYSTYKA

Według Międzynarodowego Słownika Turystycznego/1/, termin "turystyka" wywodzi się od angielskiego "tour" - podróż, a zapożyczony jest z języka francuskiego, w którym oznacza wycieczkę lub jazdę okrężną. W ujęciu szer-

szym wyraz ten określa podróże odbywane dla przyjemności lub leczenia - pieszo lub jakimkolwiek środkiem lokomocji.

Z powyższej definicji wynika, że do turystyki nie należy zaliczać podróży związanych ze zmianami miejsca zamieszkania i związanymi z celami zarobkowymi.

Główny Komitet Kultury i Turystyki określa "turystykę" jako całokształt zjawisk związanych z czasową zmianą miejsca pobytu podejmowanego w celach niezarobkowych. W ujęciu tym obejmuje ona:

- a/ ruch turystyczny związany z czasową zmianą miejsca pobytu w celach niezarobkowych,
- b/ obsługą ruchu turystycznego, czyli zespół materialnych i organizacyjnych środków służących do zaspokojenia tego ruchu.

"Turystyka jest to zjawisko przestrzenne polegające na:

- wyjazdach poza miejsce stałego zamieszkania, w zasadzie podczas urlopu i wakacji oraz dni świąteczne w celach wypoczynkowych, poznawczych i dla uprawiania niektórych zamiłowań,
- użytkowaniu i przekształcaniu środowiska geograficznego odpowiednio do potrzeb ruchu turystycznego"/2/.

Turystyka - to wszelkiego rodzaju formy ruchu podróżniczego / podróżowania / nie związanego z pracą zarobkową i osiedleniem lecz związaną z działalnością poznawczą, wychowawczą, kulturalną oraz z wypoczynkiem /rekreacją/.

/1/. Wydany przez Międzynarodową Akademię Turystyki w

Monte Carlo i Główny Komitet Kultury Fizycznej, "Sport i Turystyka", Warszawa 1961

/2/. O. Rogalewski: Zagospodarowanie turystyczne, Warszawa 1979, WSiP, s.3

TYPY TURYSTYKI

W zależności od przyjętych kryteriów wyróżniamy rozmaite typy turystyki: /1/

Według celów:

- turystyka wypoczynkowa,
- turystyka krajoznawcza,
- turystyka specjalistyczna /kwalifikowana/.

A według okresu jej organizowania bywa:

- turystyka świąteczna,
- turystyka urlopowa

/1/. O. Rogalewski: Zagospodarowanie turystyczne, Warszawa 1979, WSiP, s.5

WALORY TURYSTYCZNE

W zależności od zainteresowań turystów można wyróżnić trzy rodzaje walorów: /1/

- wypoczynkowe,
- krajoznawcze,
- specjalistyczne.

/1/. O. Rogalewski: Zagospodarowanie turystyczne, Warszawa 1979, WSiP, s.7

4. Problemy badań, hipotezy, zmienne.

Wszyscy wiedzą czego można oczekiwać w wyniku uprawiania turystyki i krajoznawstwa, natomiast we współczesnej literaturze brak jest opracowań przedstawiających faktyczny stan realizacji wymienionych funkcji. W jakim stopniu turystyka wpływa na rozwój jednostki, kształtuje jej osobowość?

Niniejsze badania stawiają sobie za zadanie wypełnienie tej luki, po to, aby ustalić wskazania przyszłych działań w rozwoju turystyki wśród dzieci i młodzieży szkolnej, zgodnie z potrzebami współczesnej edukacji młodego pokolenia i skutecznie kształtować kulturę turystyczną, która jest częścią kultury osobistej każdego człowieka.

Problemem badawczym będzie pytanie, w jakim stopniu w obecnych warunkach pracy szkoły turystyka, w połączeniu z krajoznawstwem, spełniając funkcję kształcącą i wychowawczą. Badania będą prowadziły do uchwycenia zależności między aktywnością turystyczną uczniów a ich wiedzą krajoznawczą i wynikami wychowawczymi. Chodzi o ustalenie praw korelacyjnych, które będą orzekały występującą zależność statystyczną między aktywnością turystyczną a umiejętnością przyswajania i rozumienia wiedzy oraz umiejętnością prawidłowego obserwowania faktów i zjawisk, ich prawidłowej interpretacji, jak również ukształtowanymi postawami społecznymi.

Powszechnie istnieje przekonanie, że turystyka i krajoznawstwo odgrywają ważną rolę w kształtowaniu i wychowaniu, takie też założenie przyjęto w niniejszej koncepcji badań. K. Denek uważa, że "turystyka w szkołach, wzbogacona o treści krajoznawcze, należy do społeczno-użytecznej i naukowo-dydaktycznej

grupy działań uczniów, które są zorientowane na poznanie ojczyzniego kraju".

Tak więc ustalono, że przedmiotem badań, czyli zmienną zależną będzie wpływ turystyki i krajoznawstwa na kształcenie i wychowanie młodzieży szkolnej i dzieci. Zmienną zależną szczegółową w sferze poznawczo-informacyjnej jest:

- poznanie krajobrazu własnego regionu i kraju,
- poznanie kultury materialnej i tradycji własnego regionu i kraju,
- poznanie ludzkiej pracy i jej wpływu na środowisko przyrodnicze,
- poznanie rozwoju gospodarczego regionu i kraju,
- poznanie i rejestrowanie martyrologii narodu polskiego,
- zamykanie do zbieractwa i kolekcjonerstwa krajobrazowego,

W sferze wychowawczej zmienną zależną będzie:

- postawa interpersonalna i intrapersonalna,
- poczucie patriotyzmu,
- stosunek do przyrody i dóbr kultury materialnej,
- ukształtowana wrażliwość estetyczna,
- ukształtowanie umiejętności praktyczno-techniczne.

Zmienną niezależną będzie aktywność turystyczna badana według najczęściej stosowanych w pracy szkoły form ruchu turystycznego, do których zaliczono:

- wycieczki przedmiotowe,
- wycieczki krajoznawczo-turystyczne,
- obozy stałe,
- obozy wędrowne,
- wczasy letnie i zimowe /kolonie/,
- imprezy turystyczne.

Obie zmienne należą do kategorii zmiennych porządkowych, gdzie wystąpi porównywanie uczniów według ich wiedzy, umiejętności oraz cech osobowości. Wskaźnikiem wpływu turystyki w połączeniu z krajoznawstwem na kształcenie dzieci i młodzieży szkolnej jest:

- ilość pozytywnych odpowiedzi z wiedzy krajoznawczej oraz ilość odpowiedzi wskazujących na pozytywne postawy,
- ilość bardzo dobrych i dobrych ocen z następujących przedmiotów nauczania: języka polskiego, historii, biologii, środowiska społeczno-przyrodniczego, geografii, wiedzy obywatelskiej oraz ocen z zachowania.

Wskaźnikiem aktywności turystycznej dzieci i młodzieży szkolnej jest uczestnictwo w wymienionych formach ruchu turystycznego. Związek przyczynowy między zmiennymi polega na tym, że uczniowie o większej aktywności turystycznej powinni wykazać się bogatszą wiedzą krajoznawczą, posiadać lepsze oceny z wymienionych przedmiotów, w stosunku do uczniów mniej aktywnych turystycznie. Z wychowawczego punktu widzenia uczniowie bardziej aktywni turystycznie powinni w większości posiadać pozytywne cechy osobowości i odpowiednio ukształtowane postawy.

5. Zakres badań

Badania będą prowadzone w wybranych losowo szkołach województw: pilskiego, bydgoskiego, koszalińskiego, stupańskiego. Dobór miejscowości w tych województwach będzie taki, aby badaniem były objęte szkoły wiejskie i miejskie. Ankietowani będą uczniowie i nauczyciele szkół podstawowych i ponadpodstawowych /zawodowe i średnie/. Aktywność turystyczna uczniów będzie ustalana na podstawie ich udziału we wszystkich formach ruchu turystyczne-

go na przestrzeni całej nauki w szkole. Natomiast poziom wiedzy krajoznawczej i wyniki wychowawcze będą oceniane w roku szkolnym 1986/1987.

6. Metody badań i narzędzia badawcze.

Pomiaru zmiennych dokona się w sposób pośredni, przy pomocy pytań zawartych w kwestionariuszu, ponieważ postawiony problem będzie rozwiązywany metodą ankietową uzupełnioną wywiadem. Analizy zebranego materiału dokona się przy pomocy statystyki matematycznej.

Podstawowym narzędziem badawczym będzie ankieta, to znaczy, że osoba badana otrzyma na piśmie zestaw pytań i udzieli na nie odpowiedzi również na piśmie. Formularz ankiety przygotowano dla uczniów i dla nauczycieli. Odpowiedzi będą anonimowe.

Dla uczniów przygotowano kwestionariusze ankietowe dla czterech grup wiekowych:

- młodszy wiek szkolny 7-8-10 lat /klasy II-III/,
- średni wiek szkolny 10-13 /klasy IV-VI/,
- starszy wiek szkolny 13-15 /klasy VII-VIII/,
- wiek dorastania 15-19 lat /szkoły ponadpodstawowe/.

Pytania w kwestionariuszu ankiety ucznia będą dotyczyły:

- danych osobowych ucznia,
- danych o aktywności turystycznej badanego ucznia,
- stosunku osobistego ucznia do turystyki,
- wiadomości zdobytych w czasie uprawiania turystyki,
- zdobytych umiejętności praktycznych,
- ukształtowanych postaw i cech osobowości.

Pytania w kwestionariuszu ankiety dla nauczyciela będą dotyczyły:

- danych osobowych nauczyciela,
- posiadanych kwalifikacji do prowadzenia działalności turys-

cznej w szkole,

- stosunku miejscowych władz oświatowych, dyrekcji szkoły i komitetu rodzicielskiego do turystyki,
- aktywności turystycznej nauczyciela i jego uczniów,
- stosunku nauczyciela do turystyki i krajoznawstwa w szkole,
- trudności na jakie napotyka nauczyciel w działalności turystycznej.

Wywiad z uczniami będzie dotyczył aktywności turystycznej i preferowanych form turystyki.

Kwestionariusz ankietowy dla nauczycieli będzie miał za zadanie zbadać warunki uprawiania turystyki, co utrudnia lub przeszkadza w organizowaniu ruchu turystycznego w pracy szkoły.

Ankiety klas IV, V, VI, VII, VIII i szkół ponadpodstawowych będą miały podobne pytania w zakresie sfery wychowawczej. Odmiennie natomiast będą pytania dotyczące sfery poznawczo-informacyjnej, ponieważ należało je dostosować do poziomu wiedzy uczniów. Całkowicie inny zestaw pytań będzie miała ankieta klas II, III dlatego, że wiek tych dzieci ogranicza przestrzenny rozwój turystyki. Nie będą podlegały badaniu uczniowie klas pierwszych. Ta część kwestionariusza ankiety, która dotyczy sfery poznawczo-informacyjnej opracowana jest w oparciu o analizę programu nauczania wymienionych wcześniej przedmiotów nauczania oraz program działania SKKT. Przy formułowaniu pytań dotyczących sfery wychowawczej wzorowano się na opracowaniach pedagogów, w wielu przypadkach wręcz adoptowano pytania już gotowe. Wzory ankiet znajdują się w końcowej części niniejszej koncepcji. W celu ustalenia przydatności sporządzonych narzędzi badawczych będą przeprowadzone badania pilotażowe, które będą miały za zadanie sprawdzenie ich /ankiet/ poprawności i uściślenie pytań.

Planuje się objęcie badaniami ankietowymi około 5 tysięcy uczniów szkół podstawowych, średnich i zawodowych. Wyboru uczniów do badań dokona się w taki sposób, by powstała prawdziwie losowa próba. Najpierw będzie wybierana losowo miejscowość z listy alfabetycznej, osobno sporządzonej dla miast oraz osobno dla wsi, w każdym z czterech województw. W miastach wojewódzkich szkoły będą wybierane losowo według liczby porządkowej. W wybranych szkołach będą badani uczniowie klas "b". Po zebraniu wypełnionych anonimowo ankiet przystąpi się do wywiadu jawnego, który będzie miał za zadanie ustalenie aktywności turystycznej badanych uczniów. Dokona się tego w ten sposób, że uczniowie będą kolejno pytani /według listy w dzienniku/ ile razy uczestniczyli w wymienionych wcześniej formach turystyki. Każdej z tych form turystyki będą przypisane pewne umowne wartości różnicujące je pod względem czasu trwania, a tym samym również możliwości poznawczych i wychowawczych. Przykładowo zastosowano następującą skalę:

- obozy wędrowne - 10 punktów,
- imprezy turystyczne - 8 punktów,
- wczasy letnie i zimowe oraz obozy stałe - 6 punktów,
- wczasy krajoznawcze jedno i dwudniowe - 4 punkty,
- wycieczki przedmiotowe - 2 punkty.

Następnie doda się otrzymane wartości dla każdego badanego ucznia, ustali się przedziały wartości i podzieli klasę na trzy grupy:

aktywni	średnio aktywni	mało aktywni
1	1	1
2	2	2
3	3	3

W każdej z tych grup uczniów porówna się z ich aktywnością turystyczną oceny z następujących przedmiotów: języka polskiego, historii, biologii, środowiska społeczno-przyrodniczego, geografii, wychowania obywatelskiego oraz oceny z zachowania.

Zebrany w ten sposób materiał empiryczny z poszczególnych poziomów nauczania zostanie opracowany metodą wnioskowania statystycznego, przy użyciu maszyny cyfrowej. Program obliczeń zostanie napisany w ośrodku ETO w Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy i tam zostaną wykonane wszystkie prace obliczeniowe. W założeniu opracowania przewiduje się analizę ilościową zawartych w ankietach pytań, która będzie polegała na:

- podsumowaniu pytań zamkniętych /podliczeniu odpowiedzi/,
- zamknięciu i podsumowaniu pytań otwartych.

Analiza materiału pochodzącego z wywiadu będzie dotyczyła:

- zestawienia informacji uzyskanych z wywiadu i ocen z dziennika poszczególnych uczniów,
- obliczenia istotności różnic ocen uczniów aktywnych i mało aktywnych turystycznie.

Na tej podstawie będziemy w stanie powiedzieć:

- czym jest uwarunkowana aktywność turystyczna uczniów,
- jaki jest stosunek dyrekcji badanych szkół do uprawiania turystyki przez uczniów,
- jaki jest stosunek rodziców do turystyki,
- jakie jest przygotowanie nauczycieli i jakie jest ich zaangażowanie w działalność turystyczną w szkole,
- jaki jest poziom wiedzy turystyczno-krajoznawczej uczniów i jakie reprezentują postawy,
- jak uczniowie oceniają uprawianą przez siebie turystykę.

Zastosowanie metody korelacji pozwoli na ustalenie związku

między:

- warunkami uprawiania turystyki i aktywnością turystyczną,
- aktywnością turystyczną a poziomem wiedzy i umiejętności krajoznawczych oraz postaw i zachowań.

Warunki działalności turystycznej są zależnością wspólną dla aktywności turystycznej oraz efektów poznawczych i wychowawczych uprawiania turystyki, czyli jest to wspólna przyczyna dla kształtowania obu zmiennych. Występowanie dodatniej współzależności pozwoli stwierdzić, że lepsze warunki uprawiania turystyki podnoszą jej jakość i zwiększają aktywność turystyczną uczniów, a to z kolei zwiększa funkcję kształcącą i wychowawczą turystyki. Będą to związki statystyczne.

Ponieważ występowanie korelacji między wymienionymi zmiennymi jest tylko sygnałem ich zależności przyczynowej, dlatego wymagane jest wprowadzenie modelu regresji wielorakiej.

Końcowy elaborat zawierał będzie wnioski z badań w postaci twierdzeń dotyczących:

- stanu faktycznego realizacji funkcji kształcącej i wychowawczej turystyki w szkole,
- preferowanych form turystyki w szkole i kierunków jej rozwoju,
- programowania działalności turystycznej w szkole,
- kształcenia kadr do rozwoju działalności turystycznej wśród dzieci i młodzieży,
- rozwijania funkcji kształcącej i wychowawczej turystyki w szkole.

1. Regulamin i kalendarz rozliczeń grupy tematycznej IV-I.7:

Rola turystyki w procesach kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży na Pomorzu.

Cel pracy.

Celem pracy jest ustalenie diagnozy i prognozy roli turystyki w procesie kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży szkolnej.

1986 rok:- Opracowanie koncepcji badań,

- zapoznanie się z literaturą problemu badawczego,
- studium krytyczno-analityczne literatury,
- opracowanie narzędzi badawczych /wzorów kwestionariusza dla uczniów i nauczyciela/,
- badania pilotarzowe,

1987 rok:- badania ankietowe i wywiady wśród uczniów i nauczycieli/w ilości około 5 tysięcy badanych/ w szkołach województw: bydgoskiego, pilskiego, koszalińskiego, *stulepskiego*

- analiza zebranego materiału i ustalenie wytycznych dla programisty,
- pisanie programu na maszynę liczącą,
- obliczenia komputerowe.

1989 rok:- analiza materiału empirycznego,

- weryfikacja hipotezy i formułowanie wniosków,
- piśmiennictwo i powielanie.

Zespół badawczy

Kierownik: dr Aleksandra Kowalczyk

Członkowie: dr Jan Frątczak

dr Maciej Drzewiecki

mgr Maria Dombrowicz

Adres zespołu: Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy,

ul. Chodkiewicza 51

Konsultant: prof. dr hab. Aleksander Kornak

Recenzent ~~prof.~~ dr hab. Kazimierz Denek

Temat będzie realizowany w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy.

Planuje się, że na zakończenie zadań wyznaczonych do

31.12.1986 potrzeba milion dwieście tysięcy złotych /1.200 tys./

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Pras
Naukowo-Badawczych

Z A Ł A C Z N I K I

Ankieta

Kochany uczniu klasy III,

zwracam się do Ciebie, abyś szczerze i wyczerpująco odpowiedział na pytania zawarte w tym liście - ankiecie.

I. Na początek opowiedz o sobie

1. Jestem dziewczynką, chłopcem /odpowiednie podkreśl/
2. Mieszkam na wsi, w mieście małym, w mieście średnim w mieście dużym / odpowiednie podkreśl/
3. Moja Mamusia pracuje jako:
w.....
4. Mój Tatusz pracuje jako: ,.....
w
.....
5. Należę do uczniów: / Odpowiednie podkreśl/
 - 1 - bardzo dobrych
 - 2 - dobrych
 - 3 - dostatecznych
 - 4 - słabych

6. Z przedmiotów szkolnych najbardziej interesuję się
.....
.....

dlatego, że

.....

7. W wolnym czasie najchętniej zajmuję się:

.....

.....

8. Najchętniej czytam książki, w których jest mowa o:

.....

.....

.....

9. Co gromadzisz najchętniej jako własne zbiorów ?

1. książki

2. pocztówki

3. znaczki

4. lalki ludowe. Co innego / napisz/

.....

.....

10. Lubię - nie lubię spacerów / odpowiednie podkreśl/

1. Lubię - nie lubię wycieczek /odpowiednie podkreśl/

2. Lubię - nie lubię zwiedzać stare zabudowania / odpowied-
nie podkreśl /

3. Szanuję nie szanuję pomników /odpowiednie podkreśl/

4. Lubię - nie lubię poznawać dawne zwyczaje ludzi / odpowiednie podkreśl /
5. Lubię - nie lubię obserwować przyrodę / odpowiednie podkreśl /
6. Chronię przyrodę - nie chronię przyrody / odpowiednie podkreśl/.
7. Lubię - nie lubię wykonywać prac na rzecz innych / odpowiednie podkreśl/.
8. Lubię - nie lubię wykonywać prac na rzecz mieszkańców swojej miejscowości / odpowiednie podkreśl/.
9. Nie niszczę znaków drogowych - Tak - nie / odpowiednie podkreśl/.

II. A w tym miejscu opowiem o swoich zainteresowaniach turystyką.

11. Spaceruję najczęściej odbywam do:

.....

.....

1. po to tam, aby

.....

.....

.....

.....

2. Najbardziej na nich podobają mi się

.....

.....

Spacerom moim towarzyszy mi najczęściej / odpowiednie
podkreśl /

3. tato

4. mama

5. brat - siostra

6. koleżanka - kolega

12. Czy byłeś kiedyś sam na kolonii / odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

13. Czy byłeś kiedyś z rodzicami na wczasach ? /odpowiednie
podkreśl/

1. tak

2. nie

14. Czy byłeś kiedyś w muzeum ? / odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

3. w jakim ?

4. co Ci się w nim podobało ?

.....

15. Czy byłeś kiedyś na dwudniowej wycieczce ? /odpowiednie
podkreśl /

1. tak

2. nie

3. Jeżeli byłeś to co Ci się najbardziej na niej podobało?

.....
.....
.....
.....

16. Co zbierasz na spacerach i wycieczkach ?

.....
.....
.....

17. Czy w klasie, do której uczęszczasz organizowane są wycieczki ? /odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

3. na jakich przedmiotach ?

.....

4. do jakich miejsc ?

.....

.....

18. Czy wolisz uczyć się /odpowiednie podkreśl/

1. na wycieczce

2. w klasie

3. dlaczego ?

19. Czy to co zobaczyłeś na wycieczce starasz się w domu narysować?

1. tak
2. nie
3. czasem

20. Co ciekawego zobaczyłeś na wycieczkach organizowanych przez:

1. rodziców
.....
.....
2. nauczyciela
.....
.....

21. 1. Dokąd chciałbyś odbyć wycieczkę ?
.....
.....
2. Co chciałbyś na niej zobaczyć ?
.....
.....
.....

22. Czy umiesz :

- 1 - określać odległość na oko? /odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

2. określać kierunki świata ? /odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

3. posługiwać się planem swojej miejscowości ? /odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

23. Czy dobrze znasz swoją miejscowość / wieś, miasto, osiedle /
/odpowiednie podkreśl/

1. tak

2. nie

Czy znasz tylko częściowo swoją okolicę? / odpowiednie
podkreśl /

1. tak

2. nie

24. Czy udział w wycieczkach i spacerach pomógł Ci opanować
wiadomości wymienione w punkcie 22 i 23 ? /odpowiednie
podkreśl /

1. tak

2. nie

25. Jakim stajesz się przez uczestnictwo w wycieczkach ? /od-
powiednie podkreśl/.

- 1 - bardziej samodzielnym
- 2 - bardziej koleżeńskim
- 3 - bardziej zaradnym w różnych trudnych sytuacjach
4. ~~7~~ bardziej chętnym do współpracy z innymi
- 5 - bardziej wrażliwym na przyrodę
- 6 - bardziej zainteresowanym przyrodą, ludźmi, pomnikami
i czym jeszcze ?
7. bardziej kocham /odpowiednie podkreśl/
 1. swoją miejscowość
 2. okolice
 3. swój kraj

26. 1. Czy posiadasz odznakę turystyczną Siedmiomilowe buty?
/ odpowiednie podkreśl/

1. tak
2. nie

2. Czy ją nosisz ? /odpowiednie podkreśl/

1. tak
2. nie

27. W tym miejscu narysuj obrazek przedstawiający to, co najbardziej podobało Ci się na wycieczce zorganizowanej przez rodziców.

28. A w tym - obrazek przedstawiający to, co najbardziej
podało Ci się na wycieczce zorganizowanej przez Panią.

III. Tę część listu wypełnij, gdy należysz do zuchów.

1. Jak ~~o~~ zuch zdobyłem następujące sprawności:

.....
.....
.....

2. Chciałbym jeszcze uzyskać następujące sprawności:

.....
.....

3. Nasze zbiórki organizowane są najczęściej w

1/ w klasie

2/ na boisku szkolnym

3/ w tzw. terenie

4/ gdzie jeszcze ?

4. Co Ci się na nich najbardziej podoba ?

.....
.....

5. Czy na zbiórkach organizowane są wycieczki ?

.....
.....

6. Co chciałbyś robić na zbiórkach ?

.....
.....

Ankieta

Zespół pracowników dydaktyczno-naukowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy prowadzi badania w ramach problemu centralnego na temat edukacji krajoznawczo-turystycznej uczniów. Tematu mało znanego w teorii, a tymbardziej w praktyce. Dlatego zwracamy się do Koleżanki / Kolegi/ wyrażenie własnego doświadczenia i refleksji w niniejszej ankiecie. Jej wartość będzie tym większa im odpowiedzi udzielone na pytania zawarte w niej będą prawdziwe i rzeczowe. Ankieta jest dokumentem anonimowym i przeznaczonym jedynie do badań naukowych.

Wprowadzenie

Po to, aby zapewnić jednoznaczne rozwiązania zbieranych doświadczeń i refleksji pozwalamy sobie umówić się z Koleżanką / Kolegą/ jako respondentem o jednolitym znaczeniu trzech podstawowych pojęć: A mianowicie w ankiecie przez:

- edukację rozumiemy nauczanie i wychowanie uczniów przez nauczyciela oraz uczenie się i wychowywanie się samych uczniów;
- "krajoznawstwo jest kompleksową znajomością kraju /wiedzą o kraju /, jego przeszłości i współczesności / ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu /, którą osiąga się i rozwija zarówno indywidualnie, jak też ze - społowo w czasie wycieczek po kraju oraz uzupełnia przez lekturę i innymi środkami", a więc obejmuje treści z

geografii, przyrody, historii, wychowania obywatelskiego, kultury, przemysłu;

- turystyka - to wszelkiego rodzaju formy ruchu podróźniczego / podróżowania / nie związanego z pracą zarodkową i osiedleniem, lecz związaną z działalnością poznawczą, wychowawczą i kulturalną oraz z wypoczynkiem /rekreacją/.

Część I

1. Jakie cele zdaniem Koleżanki /Kolegi/ spełnia w edukacji uczniów klas I-III

krajoznawstwo ?

.....

.....

.....

i turystyka ?

.....

.....

.....

.....

2. Jakie zna Koleżanka / Kolega / formy edukacji krajoznawczo-turystycznej uczniów klasy I-III ?

.....

.....

.....

.....

.....

Te, które z nich najczęściej Koleżanka /Kolega/ stosuje we własnej działalności pedagogicznej z uczniami klas I-III proszę podkreślić.

3. W poniższej tabeli proszę wpisać tytuły czasopism omawiających zagadnienie turystyki i krajoznawstwa. A obok zaznaczyć, które Koleżanka / Kolega / czyta systematycznie, a które jedynie przypadkowo zaznaczając krzyżykiem w odpowiedniej rubryce "Czytam".

Tytuł czasopisma	Czytam	
	systematycznie	przypadkowo
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		

4. Jakimi dysponuje Koleżanka / Kolega / książkami naukowymi i metodycznymi ułatwiającymi realizowanie edukacji krajoznawczo-turystyczną uczniów klas I-III ?

.....
.....

5. Jakie środki dydaktyczne ułatwiają edukację krajoznawczo-turystyczną uczniów klas I-III ?

.....
.....
.....
.....

6. Czy dysponuje Koleżanka / Kolega / rejestrem obiektów i szlaków turystycznych we własnej okolicy i własnym województwie, który ułatwiłby realizowanie edukacji krajoznawczo-turystycznej :

.....
.....
.....

7. Czy dysponuje Koleżanka / Kolega / także wytycznymi tzw. ścieżkami dydaktycznymi dla skutecznego realizowania treści środowiska społeczno-przyrodniczego? tak - nie. Na czym one polegają ?

.....
.....

Jak są one wykorzystywane ?

.....
.....

Jeżeli "nie" to dlaczego ?

.....

Część II.

Jedną z podstawowych form edukacji krajoznawczo-turystycznej uczniów klas I-III jest wycieczka. Dlatego poświęcimy jej więcej miejsca.

1. Jakie warunki sprzyjają organizowaniu wycieczek przedmiotowych ?

.....

a jakie utrudniają ?

.....

.....

.....

2. Jakie są w tym zakresie oczekiwania Koleżanki /Kolegi/?

.....

.....

.....

.....

3. Jakie rodzaje wycieczek organizuje koleżanka /Kolega / w praktyce / odpowiednie podkreśl /.

3.1. ze względu na czas trwania

w klasie I

- jednogodzinne

klasie II

- jednogodzinne

klasie III

- jednogodzinne

- kilkugodzinne

- kilkugodzinne

- kilkugodzinne

- jednogodzinne

- jednogodzinne

- jednogodzinne

3.2. ze względu na zakres /odpowiednie podkreśl/

w klasie I

klasie II

klasie III

- jednotematyczne - jednotematyczne - jednotematyczne

- wielotematyczne - wielotematyczne - wielotematyczne

4. Jakie obiekty i zjawiska są przedmiotem obserwacji na organizowanych wycieczkach i dlaczego ?

.....
.....
.....
.....

5. Czy wraca Koleżanka / Kolega / z tymi samymi uczniami w ciągu roku szkolnego do tych samych obiektów ?

Do jakich najczęściej ?

.....
.....

i dlaczego ?

.....
.....

6. Celem zrealizowania jakich zagadnień najchętniej organizuje Koleżanka / Kolega / wycieczki ?

w klasie I

.....
.....

w klasie II

.....

.....

.....

w klasie III

.....

.....

.....

7. Kto i w jaki sposób pomaga Koleżance / Koledze / w organizacji wycieczek jedno-dwudniowych ?

.....

.....

.....

8. W jaki inny sposób zapoznaje Koleżanka / Kolegą / uczniów z lokalnym środowiskiem społeczno-przyrodniczym ?

.....

.....

.....

.....

9. Inne uwagi o wycieczkach w realizacji środowiska społeczno-przyrodniczego

.....

.....

Część III

Proszę opowiedzieć kilka słów o sobie.

1. Posiadam wykształcenie
2. Pracuję w zawodzie nauczycielskim lat
3. Obecnie pracuję w mieście dużym, w mieście małym, na wsi, przedtem pracowałam /łem/ w mieście dużym, małym na wsi.
4. Uczę w klasie I., II., III. wszystkich przedmiotów tylko, a poza tym w klasach
5. Lokalne środowisko społeczno-przyrodnicze pod kątem przydatności dla skuteczniejszej działalności edukacyjnej z uczniami poznaję przez:
.....
.....
.....
6. Interesuję się krajoznawstwem i turystyką:
 - jako hobby
 - bardzo
 - tak sobie
 - wcale

7. Posiadam odznaczenia turystyczne:

.....

.....

8. Mam specjalne przygotowanie z zakresu krajoznawstwa i
turystyki:

.....

.....

.....

9. Biorę udział w imprezach turystycznych:

.....

.....

.....

10. Uprawiam samodzielnie i czynnie turystykę i zajmuje
się krajoznawstwem w zakresie:

.....1.....

.....

.....

Ankieta ta skierowana do Ciebie służy celom naukowym. Zamierzeniem jej jest sprawdzenie roli turystyki szkolnej w nauczaniu i wychowaniu. Postaraj się uważnie, samodzielnie i szczerze ją wypełnić! a pomożesz w ten sposób w realizacji badań naukowych prowadzonych przez pracowników dydaktyczno-naukowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy.

1. Miejscowość w której mieszkasz:

.....

1a. Miejsce w której jest twoja szkoła:

.....

2. Płeć: /podkreślić

a/ chłopiec

b/ dziewczynka

3. Wiek, Klasa

4. Pochodzenie społeczne: /podkreślić/

a/ inteligenckie

b/ robotnicze

c/ chłopskie

5. Rodzice: /wypełnij/

a/ wykształcenie: ojca

matki

b/ zawód: ojca

matki

6. Czy rodzice uczestniczą w wycieczkach: /odpowiednie podkreślić/

a/ organizowanych przez zakład pracy

b/ organizowanych przez Biura Podróży

c/ sami organizują wycieczki

d/ nie wyjeżdżają w ogóle

7. Do jakich z wymienionych organizacji szkolnych należysz:

- a/ ZHP,
- b/ SKKT
- c/ LOP
- d/ LOK

8. Do jakich szkolnych kół zainteresowań należysz

.....

.....

9. Czy posiadasz sprawności harcerskie:

- a/ tak
- b/ nie

Jeżeli posiadasz to jakie?

.....

10. Co najchętniej robisz w czasie wolnym od obowiązków: /Odp. podkreśl/

- a/ jadą na wycieczkę
- b/ idą na spacer
- c/ bawię się na wolnym powietrzu
- d/ czytam książkę
- e/ uprawiam sport
- f/ inne zajęcia /jakie/

11. Czy uczestniczyłeś w wycieczkach z rodzicami? /odp. podkreśl/.

- a/ tak
- b/ nie

12. Jeżeli uczestniczyłeś, to ile razy

13. W jakich formach ruchu turystycznego brałeś w życiu udział,
ile razy /odpowiedni wyraz podkreśl i obok tego wyrazu napisz
ile razy w której klasie:

- a/ wycieczki przedmiotowe
- b/ wycieczki krajoznawcze
- c/ kolonie
- d/ obozy wędrowne

e/ obozy stałe

f/ inne, jakie

14. Która z wymienionych imprez była dla Ciebie najbardziej udana?

15. Co tobie przeszkadza w uprawianiu turystyki? /odp. Podkreśl/

a/ nie jesteś zainteresowany taką formą wypoczynku

b/ szkoła nie organizuje wycieczek

c/ rodzice nie wyrażają na uprawianie turystyki?

d/ nie uprawiam turystyki z powodu braku finansów rodziców

e/ inne przeszkody, jakie

16. Jakie są powody uprawiania przez Ciebie turystyki?

/uszereguj przy pomocy cyferek kolejność odpowiedzi od najważniejszej do najmniej ważnej/

a/ chęć oderwania od codziennego życia

b/ piękno przyrody

c/ chęć poznania własnego kraju

d/ ryzyko i przygoda

e/ inne powody, jakie?

17. Co najbardziej lubisz zwiedzać? /odp. podkreśl/

a/ muzea

b/ zabytki architektury

c/ pamiątki historyczne /pole bitew, miejsca pamięci narodowej, obozy zagłady, pomniki/

d/ współczesne budowle

e/ parki narodowe i rezerваты przyrody

f/ oglądać krajobrazy

g/ inne obiekty, jakie?

18. Która z wycieczek, obozów, kolonii, rajdu była w/g Ciebie udana i dlaczego

a/ wymień rodzaj imprez i kto był organizatorem

19. Czy to, co na imprezie turystycznej się Tobie podoba starasz się utrwalić? /odp. pokreśl/.
- a/ tak zawsze
 - b/ tak czasami
 - c/ nie
20. Które z krajobrazów poznałeś: /odp. podkreślić/
- a/ górski
 - b/ nizinny
 - c/ nadmorski
 - d/ wyżynny
 - e/ nie poznałem żadnego
21. Czy byłeś: /odp. podkreślić/
- a/ w rezerwacie
 - b/ w parku narodowym
 - c/ w parku krajobrazowym
22. Czy byłeś w muzeum: tak, nie. Jeżeli tak to w jakim
-
23. Czy byłeś w zakładzie produkcyjnym: tak, nie. Jeżeli tak to w jakim
-
24. Czy znasz miejsca pamięci narodowej w najbliższej okolicy zamieszkania tak, nie
- Czy byłeś w teatrze, tak, nie w studium radiowym lub TV tak, nie
25. Czy potrafisz posługiwać się mapą i kompasem: tak, nie.
26. W jaki sposób lubisz zapamiętać poznane miejsca: /odp. podkreśl/
- a/ fotografujesz
 - b/ rysujesz
 - c/ piszesz pamiętnik
 - d/ ~~kupisz~~ kupujesz pamiątkę i ją przechowujesz

c/ zbierasz okazy i je przechowujesz

f/ w innej formie /jakiej?/

.....

27. Jaki region Polski chciałbyś poznać najbardziej

.....

28. Czy znasz dobrze swoje miasto: tak, nie. Jeżeli nie, to dlaczego

.....

29. Czy interesujesz się czasopismami, folderami, mapami o tematyce
turystycznej: tak, nie. Jeżeli tak to dlaczego

.....

30. Czy byłeś: /odp. podkreśl/

a/ w schronisku PTTK

b/ w schronisku PTSM

c/ w stancy wodnej

31. Czy umiesz spakować plecak: tak, nie, postawić namiot, tak, nie.
Jeżeli nie potrafisz to dlaczego

.....

32. Czy twoim zdaniem turystyka pozwala Ci być: /odp. podkreśl/

a/ bardziej samodzielnym

b/ pewniejszym posiadanych swoich wartości

c/ bardziej koleżeńskim

d/ bardziej pracowitym

e/ innym /jakim/

.....

33. Czy zgadzasz się z tym, że pojęcie patriotyzmu w czasach
współczesnych jest przestarzałe /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie mam zdania

34. Jakie cechy charakteru najbardziej cenisz u koleżanki, kolegi?
 Podkreśl jedną linią te cechy, które według Ciebie są najważniejsze
 zaś dwoma liniami te cechy, które dla Ciebie są najmniej ważne,
- a/ uczynność
 - b/ koleżeńskość
 - c/ pracowitość
 - d/ zdyscyplinowanie
 - e/ wytrwałość
 - g/ umiejętność radzenia sobie w trudnej sytuacji
 - h/ poczucie humoru
 - i/ umiejętność odczuwania piękna
35. Poniżej podane są różne cele życiowe. Podkreśl jedną linią te
 dwa cele o których osiągnięcie, twoim zdaniem, warto szczególnie
 zabiegać, zaś dwoma liniami te dwa cele, o które według Ciebie,
 nie warto się starać:
- a/ wysokie stanowisko
 - b/ pełne przygód życie
 - c/ szacunek ludzi
 - d/ poświęcenie w obronie kraju
 - e/ szczęście rodzinne
 - f/ ujmująca praca
 - g/ dobrobyt materialny
 - h/ rozgłos sława
 - i/ zbawienie duszy
 - j/ zabawy, rozrywki
 - k/ spokojne życie
 - l/ praca, pomoc dla innych
 - m/ rozwój własnej osobowości
 - n/ osiągnięcia twórcze /np. w nauce, sztuce/
 - o/ grono oddanych przyjaciół

- p/ praca dla rozwoju naszego kraju
- r/ walka o lepsze stosunki międzyludzkie
- s/ czyste sumienie
- t/ spokój wewnętrzny
- u/ walka o lepszą pozycję Polski w świecie

/Zaborowski Z. s. 250/

36. Na trasie, w czasie wycieczki pieszej Twojemu koledze zerwał się pasek od plecaka, jak postąpisz? /odpowiednie podkreśl/
- a/ nic to Ciebie nie obchodzi i pójdiesz dalej z innymi, ponieważ nie wiesz jak jemu pomóc
 - b/ zatrzymasz się z nim i będziesz się starał jemu pomóc ale nie jesteś w stanie nic zrobić i dlatego odejdziesz
 - c/ będziesz ~~razem~~ plecak nieść z nim
37. Czy będąc na wycieczce, obozie lub koloniach obserwowałeś/aś/ wschód lub zachód słońca? /odp. podkreśl/
- a/ tak
 - b/ nie miałem okazji
 - c/ nie interesuje mnie to
38. Czy jeste coś szczególnego w przyrodzie lub jakieś zjawisko, które zawsze z wielką przyjemnością obserwujesz /odp. podkreśl/
- a/ tak
 - b/ nie
 - c/ nie zastanawiałem się
- Jeżeli tak, to co?

Aleksandra
Kowalczyk

ANKIETA UCZNIA KLASY VII i VIII

1. Miejsce zamieszkania: miasto pow. 50 tys. mk. miasto 15-50 tys.
miasto 5-15 tys., wieś /odp. podkreśl/
2. Miejscowość, w której znajduje się twoja szkoła. Podaj jedno
z określeń z punktu 1.
3. Płeć: chłopiec, dziewczynka. /odp. podkreśl/
4. Wiek
5. Klasa
6. Przynależność społeczna głowy rodziny /odp. podkreśl/
- 7.a/ inteligencja /wyższe wykształcenie/
b/ inteligencja /średnie wykształcenie/
c/ robotnik wykwalifikowany
d/ robotnik niewykwalifikowany
e/ rzemieślnik
f/ rolnik
g/ właściciel przedsiębiorstwa
h/ inne zawody /jakie/
7. Posiadam /odp. podkreśl/
a/ oboje rodziców
b/ jedno
c/ jestem sierotą
8. Do jakich organizacji szkolnych należysz /Odp. podkreśl/
a/ ZHP, SKKT, LOP, LOK
9. Do jakich szkolnych kół zainteresowań należysz
10. Czy posiadasz sprawności harcerskie?
a/ tak

b/ nie

Jeżeli tak, to jakie ?

11. Co najchętniej robisz w czasie wolnym od obowiązków

/odp. podkreśl/

a/ jadę na wycieczkę

b/ idę na spacer

c/ bawię się na wolnym powietrzu

d/ czytam książkę

e/ uprawiam sport

f/ inne zajęcia /jakie?/.....

12. Czy uczestniczyłeś w wycieczkach z rodzicami? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

13. Jeżeli uczestniczyłeś, to ile razy

14. W jakich formach ruchu turystycznego brałeś w życiu udział,

ile razy, w której klasie ?

a/ wycieczki przedmiotowe

b/ wycieczki krajoznawcze

c/ kolonie

d/ obozy wędrowne

e/ obozy stałe

f/ inne, jakie

15. Która z wymienionych imprez była dla Ciebie najbardziej udana?

.....

16. Co Tobie przeszkadza w uprawianiu turystyki? /odp. podkreśl/

a/ nie jesteś zainteresowany taką formą wypoczynku

b/ szkoła nie organizuje wycieczek

c/ rodzice nie wyrażają zgody na uprawianie turystyki?

d/ nie uprawiam turystyki z powodu braku finansów rodziców

e/ inne przeszkody, jakie

7. Jakie są powody uprawiania przez Ciebie turystyki?

/uszereguj przy pomocy cyferek kolejność odpowiedzi od najważniejszej/
do najmniej ważnej/

- a/ chęć oderwania od codziennego życia
- b / piękno przyrody
- c/ chęć poznania własnego kraju
- d/ ryzyko i przygody
- e/ inne powody, jakie?k
.....

8. Co najbardziej lubisz zwiedzać? /odp. podkreśl/

- a/ muzea
- b/ zabytki architektury
- c/ pamiątki historyczne /pola bitew, miejsca pamięci narodowej
obozy zagłady, pomniki/
- d/ współczesne budowle
- e/ parki narodowe i rezerваты przyrody
- f/ oglądać krajobrazy
- g/ inne obiekty, jakie?
.....

19. Która z wycieczek obozów, kolonii była w/g Ciebie udana i dlaczego?

- a/ wymień rodzaj imprezy i kto był organizatorem
.....

20. Czy to, co na imprezie turystycznej się Tobie podoba starasz się utrwalić? /odp. podkreślić/

- a/ tak zawsze
- b/ tak czasami
- c/ nie

21. W jaki sposób starasz się utrwalić to, co się Tobie podoba?

/odp. podkreślić/

- a/ fotografujesz

b/ rysujesz

c/ kupujesz widokówki, folder

d/ w inny sposób, jaki?

.....

22. Czy na imprezach turystycznych zbierasz eksponaty? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ czasami

23. Jeżeli zbierasz eksponaty w czasie imprezy turystycznej, to jakie?

/odp. podkreśl/

a/ próbki skał i minerałów

b/ widokówki i foldery

c/ okazy roślin i zwierząt

d/ wyroby ludowe

24. Czy w Twoim regionie żyją współcześni twórcy sztuki ludowej?

/odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie wiem

Jeżeli żyją, to co tworzą?

.....

25. Czy w przeszłości w Twoim regionie żyli sławni ludzie?

/odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie wiem

Jeżeli żyli, to podaj nazwisko.

26. Czy uczniowie twojej szkoły opiekują się miejscami pamięci

narodowej? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie wiem

27. Czy w Twojej okolicy rosną rośliny podlegające ochronie?

/odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie wiem

Jeżeli wiesz, to napisz, czy widziałeś ich na wycieczce?

.....

28. Czy w Twoim regionie są:

a/ parki narodowe

b/ rezerваты przyrody

c/ parki krajobrazowe

d/ pomniki przyrody

/odp. podkreślić/

29. Czy byłeś w muzeum? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

30. Jeżeli byłeś, to czy chciałbyś tam powrócić? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie wiem

31. Czy w Twojej okolicy jest zakład produkcyjny, który Twoim zdaniem niszczy przyrodę? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie wiem

Jeżeli istnieje, to przy jakiej okazji go widziałeś?

.....

32. Czy w czasie trwania imprezy turystycznej obserwowałeś skutki zanieczyszczenia środowiska? /odp. podkreśl/
 a/ tak
 b/ nie
 c/ nie zwracałem uwagi
33. Jeżeli obserwowałeś skutki zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego, to które z poniżej wymienionych zjawisk^{zobserwowałeś} /odp. podkreśl/
 a/ dymiące kominy
 b/ płynącą w rzece brudną wodę
 d/ rośliny pokryte płynem
 d/ żółknące liście roślin
 e/ nieprzyjemne zapachy
34. Jakie skały Twojej okolicy poznałeś na wycieczce? /odp. podkreśl/
 a/piaski
 b/ żwiry
 c/ gliny
 d/ wapienie
 e/ granity
 f/ nie poznałem żadnej z wymienionych skał
35. Czy widziałeś w czasie imprezy turystycznej, odmienne od tych, w których żyjesz, warunki środowiska przyrodniczego? /odp. podkreśl/
 a/ tak
 b/ nie
 c/ nie wiem
36. Co^w wymienionej przez Ciebie krainie jest inne? /odp. podkreśl/
 a/ krajobraz
 b/ zasoby przyrody
37. Wymień, który z poznanych przez Ciebie regionów turystycznych jest najbardziej atrakcyjny i dlaczego?
-

38. Czy byłeś w części miasta zbudowanej w średniowieczu? /Odp. podkreśl/
 a/ tak
 b/ nie
 c/ nie wiem
39. Czym różniło się widziane przez Ciebie miasto średniowieczne od miasta współczesnego? /odp. podkreśl/
 a/ odmiennym od miasta współczesnego układem ulic,
 b/ odmienną architekturą
 c/ nie wiem
40. Który z wymienionych stylów najbardziej się Tobie podoba?
 /odp. podkreśl/
 a/ gotycki
 b/ renesans
 c/ barok
 d/ klasycyzm
 e/ senecja
 f/ nie wiem
- Co i gdzie oglądałeś w tym stylu?
41. Czy przez Twój region przebiegają szlaki turystyczne, jeżeli tak, to który z nich najchętniej odwiedzasz?
42. Napisz jak chronisz przyrodę w czasie uczestnictwa w imprezie turystycznej?
43. Polecono Tobie wybrać miejsce do rozbicia namiotu, masz kilka możliwości, którą wybierzesz? /odp. podkreśl/
 a/ na polanie w lesie
 b/ pod lasem
 c/ nad brzegiem jeziora lub rzeki

d/ w pewnym oddaleniu od wody

Napisz dlaczego wybrałeś to miejsce?

.....

44. Czy umiesz określać strony świata bez kompasu? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nigdy tego nie robiłem

45. Jeżeli umiesz określać strony świata bez kompasu to w jaki sposób? /odp. podkreśl/

a/ przy pomocy azymutu

b/ przy pomocy zegarka

c/ przy pomocy gwiazdy polarnej

d/ przy pomocy pokroju korony drzewa

e/ w inny sposób

Gdzie się tego nauczyłeś?

46. Czy gotowałeś w warunkach turystycznych potrawy?

a/ tak

b/ nie

47. Czy rozkładałeś namiot?

a/ tak

b/ nie

48. Czy samodzielnie naprawiłeś sprzęt turystyczny?

a/ tak

b/ nie

49. Jakie cechy charakteru najbardziej cenisz u koleżanki, kolegi?

/podkreśl jedną linią te cechy, które według Ciebie są najważniejsze, zaś dwoma liniami te cechy, które dla Ciebie są najmniej ważne,

a/ uczynność

b/ koleżeńskość

- c/ pracowitość
- d/ zdyscyplinowanie
- e/ wytrwałość
- f/ umiejętność radzenia sobie w trudnej sytuacji
- g/ poczucie humoru
- h/ umiejętność odczuwania piękna

50. Czy zgadzasz się z tym, że pojęcie patriotyzmu w czasach współczesnych jest przestarzałe? /odp. podkreśl/

- a/ tak
- b/ nie
- c/ nie mam zdania

51. Poniżej podane są różne cele życiowe. Podkreśl jedną linią te dwa cele, o których osiągnięciu, Twoim zdaniem, warto szczególnie zabiegać, zaś dwoma liniami te dwa cele, o których według Ciebie nie warto się starać:

- a/ wysokie stanowisko
- b/ pełne przygód życie
- c/ szacunek ludzi
- d/ poświęcenie w obronie kraju
- e/ szczęście rodzinne
- f/ zajmująca praca
- g/ dobrobyt materialna
- h/ rozgłos, sława
- i/ zbawienie duszy
- j/ zabawy, rozrywki
- k/ spokojne życie
- l/ praca, pomoc dla innych
- m/ rozwój własnej osobowości
- n / osiągnięcia twórcze /np w nauce, sztuce/
- o/ grono oddanych przyjaciół

p/ praca dla rozwoju naszego kraju

r/ walka o lepsze stosunki międzyludzkie

s/ czyste sumienie

t/ spokój wewnętrzny

u/ walka o lepszą pozycję Polski w świecie /zaborowski Z. s. 250/

52. Na trasie, w czasie wycieczki pieszej Twojemu koledze zerwał się pasek od plecaka. Jak postąpisz? /odpowiednie podkreśl/

a/ nic to Ciebie nie obchodzi i pójdiesz dalej z innymi,
ponieważ nie wiesz jak jemu pomóc

b/ zatrzymasz się z innymi i będziesz się starał pomóc ale nie
jesteś w stanie nic zaradzić i dlatego odejdziesz

c/ będziesz razem z nim niósł plecak.

53. Czy będąc na wycieczce, obozie lub koloniach obserwowałeś/aś/
wschód lub zachód słońca? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie miałem okazji

c/ nie interesuje mnie to

54. Czy jest coś szczególnego w przyrodzie lub jakieś zjawisko,
które zawsze z wielką przyjemnością obserwujesz? /odp. podkreśl/

a/ tak

b/ nie

c/ nie zastanawiałem się

Jeżeli tak, to co?

.....

U C Z N I A S Z K O Ł Y Ś R E D N I E J

- ^xPodkreśl właściwą odpowiedź

- uprawiają turystykę /indywidualnie, w grupach znajomych,
w wycieczkach z zakładu pracy - tak, nie, ile razy w
roku /

- organizują rodzinne wycieczki z Tobą i rodzeństwem /tak, ~~nie~~^x/

12. Jak jest ulubione zajęcie ojca po pracy
matki

13. Jeżeli uczestniczyłeś /aś/ w wycieczkach z Rodzicami, wymień
je wszystkie:

ile dni	środek lokomocji	dokąd
a/	-----	-----
b/	-----	-----
c/	-----	-----

14. Czy planujecie dalsze tego typu wycieczki /opisz wg.p.13/
ile dni. . . . jakim środkiem lokomocji dokąd. . .

15. Czy uczestniczyłeś w wycieczkach lub pielgrzymkach
organizowanych przez Kościół /tak, nie/^x, opisz wg.p.13
ile dni . . . jakim środkiem lokomocji dokąd . . .

16. Co w wycieczkach wymienionych w pkt.13 i 15 podobało Ci
się
co nie podobało się

17. Jeśli masz ochotę, odpowiedz również: dlaczego?
podobało mi się gdyż
nie podobało mi się gdyż

^x Podkreśl właściwą odpowiedź

1. Określ własnymi słowami, czym wg. Ciebie jest /możesz wyjaśnić to na przykładzie/:
a/ miłość
b/ draństwo
c/ przyjaźń
d/ piękno
2. Czym zajmujesz się po odrobieniu lekcji?
3. Które z tych zajęć: lubisz?
wykonujesz z przykrością /pod przymusem, z obowiązku itd/
.
4. Jaki przedmiot szkolny lubisz najbardziej
od kiedy nim się zainteresowałeś /podać rok/.
5. Jakiego przedmiotu nie lubisz, jeżeli chcesz
wyjaśnij również dlaczego go nie lubisz
6. Czy grywasz czasem na jakimś instrumencie /tak, nie/^x, jakim
. od kiedy, czy uczysz się
grać /tak, nie/^x
7. Czy uczestniczysz w zajęciach kółek zainteresowań? /tak,
nie/^x jakich od kiedy.
8. Czy uczestniczysz w pozaszkolnych zajęciach /np. w domu kultury,
klubie sportowym/?, jakich.
od kiedy
9. Czy poza zajęciami w/w masz inne hobby /tak, nie/^x,
jakie
.

^x Podkreśl właściwą odpowiedź

1. Ile odbyłeś w życiu wycieczek?

a/ szkolnych autokarowych i kolejowych - ile

dokąd w której klasie

b/ obozów wędrownych pieszych - ile, w której

klasie na jakiej trasie

.

c/ uczestniczyłeś w obozach harcerskich stałych /pod namiotami/ ile razy, w której klasie

d/ pieszych /sam, z kolegą, w grupie/^x - na jakim szlaku

. w którym roku

ile km dziennie przebywaliście

e/ kajakiem lub żaglówką /sam, z kolegą, w grupie, z rodzicami/^x, na jakim szlaku

.

w którym roku, ile km dziennie

f/ rowerem /sam, z kolegą, w grupie/^x - na jakim szlaku

. w którym roku ile km . .

2. Czy posiadasz odznaki turystyczne - jakie

lub odpowiednie sprawności ZHP - jakie

3. Jakie cechy potrzebne są najbardziej na wycieczkach /podać

je w kolejności ważności/:.

4. Co w czasie wycieczek najbardziej cenisz: przygodę, trochę

swobody i oderwania od szarego życia szkolnego, możliwość

wesołego spędzenia czasu z kolegami i koleżankami, poznanie

nowych okolic i miejscowości, jazdę autokarem, jazdę ro-

werem /kajakiem, żaglówką, samochodem/, palenie ogniska,

spanie i jedzenie w warunkach polowych/^x inne rzeczy -

jakie

^xPodkreśl właściwą odpowiedź

5. Co najbardziej lubisz zwiedzać: skanseny, fabryki, kościoły, zamki, muzea, parki, zabytkowe wnętrza pałacowe,^x inne-
jakie
6. Czy starasz się utrwalić wrażenia z wycieczek, jeżeli coś Ci się szczególnie podobało /tak, nie/^x. Jeżeli tak, to czy: kupujesz widokówki, rysujesz lub malujesz widziane na wycieczce krajobrazy i obiekty, fotografujesz, zbierasz pamiątki i eksponaty z danego miejsca, piszesz pamiętnik, wiersze, inne utwory^x inny sposób utrwalania
.
7. Dokąd chciałbyś pojechać na wycieczkę
co chciałbyś tam zobaczyć
Jeżeli nie wiesz, co w tej miejscowości się znajduje ciekawego, to co chciałbyś tam robić
8. Czy w Twojej miejscowości żyją lub żyli kiedyś sławni ludzie? Jeżeli tak, podaj ich nazwiska i zawody
9. Czy w Twojej okolicy rosną jakieś ciekawe rośliny? - jakie
. gdzie
10. Czy w Twojej okolicy znajdują się: rezerваты przyrody, zabytki, muzea, miejsca sławne z historii, inne ciekawe miejsca - jakie
gdzie
11. Jakie są cechy stylu gotyckiego, które widziałeś na własne oczy
gdzie to było jaki to był zabytek
.
12. Jeżeli nie widziałeś nigdy takiego obiektu, o jaki chodzi w pkt.11 to podaj przykład innego stylu, gdzie go widziałeś w jakim budynku
na czym one polegały

^x - podkreśl właściwe odpowiedzi

13. W jakim muzeum widziałeś przedmiot, którego istnienia w Polsce nie domyślałeś się - gdzie
jaki to był przedmiot ,
co było w nim takiego, co Cię zadziwiło
jeżeli pamiętasz, to podaj z jakiej epoki pochodził
.
14. Czy na wycieczkach, w których brałeś udział miałeś jakieś przygody, momenty dramatyczne lub wymagające wykazania sprytu, odwagi, siły, koleżeństwa, wspólnego działania kilku osób, lub wykazania się specjalnymi umiejętnościami? Jeżeli tak, opisz to wydarzenie
.
.
15. Czy potrafisz? - rozstawić namiot w pojedynkę /tak, nie/^x
- zbudować kuchenkę polową /tak, nie/^x, jeżeli tak, to jaką
- posługiwać się mapą i kompasem /tak, nie/^x, jeżeli tak, to w jakim celu
- przejść strumień, rzeczkę bez mostku /tak, nie/^x jakim sposobem /bez pomoczenia się/
16. Czy na biwaku jedno-kilkudniowym w namiocie, na nieurządzonym polu namiotowym wykonujesz jakieś urządzenia /tak, nie/^x
Czy jest to: zabawa-rozrywka-przyjemność, potrzebne, ale nie konieczne, obowiązkowe, zabronione^x - jakie to są urządzenia
.

^xPodkreśl właściwą odpowiedź

1. Czy patriotyzm w XX wieku, w Polsce jest? romantycznym, miłym ale niepotrzebnym nikomu uczuciem, szkodliwym przeżytkiem, obowiązkiem każdego młodego człowieka, nic nie znaczącym frazesem, jednym z pojęć używanym na lekcjach ale w życiu do niczego nie przydatnym^x, czymś innym . . .
.

Z którym z kolegów/żanek/ z Twojej klasy chciałbyś:/podać anonimowy numer umowny/ - siedzieć w jednej ławce
- uczyć się wspólnie
- odbyć wycieczkę turystyczną
z Którym z kolegów nie chciałbyś mieć nic wspólnego /podać anonimowy numer umowny/

^xPodkreśl właściwą odpowiedź

opr.dr Maciej Drzewiecki

Zespół pracowników dydaktyczno-naukowych Wyższej Szkoły

Pedagogicznej w Bydgoszczy prowadzi badania naukowe w ramach Centralnego problemu badawczego nt. Roli turystyki w procesach kształcenia i wychowania dzieci oraz młodzieży szkolnej. Jest to problem dotychczas mało poznany przez teorię i praktykę. Dlatego zwracamy się do Koleżanki /Kolegi/ o dokładne wypełnienie pytań w ankiecie a niekiedy wyrażenie własnej refleksji. Pragniemy zaznaczyć jednocześnie, że ankieta jest dokumentem anonimowym, przeznaczonym wyłącznie do badań naukowych.

ANKIETA NAUCZYCIELA

1. Rodzaj szkoły: podstawowa, zawodowa, średnia, ogólnokształcąca, technikum
2. Miejscowość /miasto, wieś, gmina, wieś/.....
.....
3. Płeć: mężczyzna, kobieta
4. Wiek:
5. Wykształcenie: wyższe, średnie, specjalność
.....
6. Posiadane kwalifikacje turystyczne /jakie?/
.....
studia /jakie?/
studia podyplomowe /jakie?/
.....
7. Posiadane uprawnienia turystyczne: organizator turystyki,
przewodnik: turystyki, przewodnik, pilot wycieczek:
krajowych, pilot wycieczek zagranicznych, inne poza
wymienionymi
8. Praktyka w pracy krajoznawczo-turystycznej:
- a/ ilość prowadzonych wycieczek w ciągu całego okresu
pracy zawodowej
.....
- b/ praca w organizacjach turystycznych poza szkołą
.....
.....
- c/ pełnione funkcje na wycieczkach, obozach, koloniach,
rajdach, zlotach turystycznych /ile i w jakich latach?/
.....
.....
9. Czy dyrekcja?

- a/ kontroluje w dziennikach lekcyjnych zapisy ilości godzin przeznaczonych na wycieczki krajoznawcze
- b/ kontroluje pracę SKKT, jeśli takowe istnieją
- c/ organizuje doskonalenie nauczycieli poprzez kierowanie na kursy szkoleniowe prowadzone przez instytucje turystyczne,
- d/ zachęca do zdobywania uprawnień krajoznawczo-turystycznych
- e/ stwarza życzliwą atmosferę wokół zagadnień krajoznawstwa i turystyki w szkole
- f/ przydziela środki na zakup sprzętu turystycznego
- g/ dofinansowuje wycieczki

11. Jeżeli dyrekcja nie jest zainteresowana rozwojem krajoznawstwa i turystyki, to co jest tego przyczyną:

- a/ brak kadry dla realizacji programu krajoznawczo-turystycznego w szkole
- b/ brak zrozumienia znaczenia roli krajoznawstwa i turystyki w procesie nauczania i wychowania,
- c/ inne przyczyny /jakie?/

12. Jaki jest stosunek Komitetu Rodzicielskiego do działalności krajoznawczo-turystycznej w szkole:

- a/ negatywny
- b/ pozytywny

13. Jeżeli jest pozytywny to w jakim zakresie się przejawia:

- a/ pomocy finansowej /podaś średnią wysokość dofinansowania na klasę/
- b/ pomocy organizacyjnej /udział rodziców w wycieczkach, ułatwienia w pozyskaniu środków transportu, żywienia, noclegów/
- c/ pomocy finansowej i organizacyjnej
- d/ innej formie pomocy
- e/ pomoc organizacyjną świadczy zakład opiekuńczy w nas.

zakresie \$.....

.....

14. Jaki rodzaj kontroli stosują władze oświatowe w stosunku do działalności turystyczno-krajoznawczej.....
15. Jakiego typu organizacje istnieją w szkole: ZHP, SKKT, LOK, LOP /odpowiednie podkreślić/
16. Która z wymienionych organizacji zajmuje się organizacją krajoznawstwa i turystyki najwięcej
17. Czy szkoła posiada własny sprzęt turystyczny: tak, nie
18. Jeżeli posiada to w jaki sposób jest on wykorzystywany
19. Jakie rodzaje imprez turystycznych lubi /koleżanka, kolega/ organizować najbardziej:
20. Które z wymienionych elementów najbardziej utrudniają realizację wycieczek szkolnych:
- a/ wysokie koszty wycieczki
 - b/ duża liczebność klasy
 - c/ konieczność angażowania własnego czasu w organizację wycieczki
 - d/ brak interesujących ofert ze strony organizatorów turystyki szkolnej /PTTK, PTSM, Biór Podróży/
21. Zdaniem /koleżanki, kolegi/ wycieczki ułatwiają proces edukacji
- a/ znacznie
 - b/ b. znacznie
 - c/ w pewnym stopniu
22. Zdaniem koleżanki /kolegi/ wycieczki utrudniają proces edukacji
- a/ obniżają karność i dyscyplinę
 - b/ powodują rozkapryszenie
 - c/ w inny sposób

23. Zdaniem/koleżanki, kolegi/ udział w wycieczkach pozwala w zakresie kształcenia na: /odpowiednie podkreślić/
- a/ uatrakcyjnienie procesu nauczania /poglądowość/
 - b/ osiąganie lepszych wyników nauczania
 - c/ ułatwianie zrozumienia trudnych problemów
 - d/ kształcenie umiejętności postrzegania i wnioskowania w zakresie wychowania na: /odpowiednie podkreślić/
 - a/ budzenie uczuć patriotycznych
 - b/ koleżeńskość i solidarność
 - d/ pokonywanie trudności
 - e/ angażowanie się w życie społeczne szkoły i klasy
 - e/ rozwój sfery psychicznej
 - f/ samodzielność
 - g/ wrażliwość na piękno przyrody, zabytków, historię kraju
24. W jaki sposób /koleżanka, kolega/ wykorzystuje w pracy szkolnej zdobytą u uczniów wiedzę i wrażenia: /odpowiednie podkreślić/
- a/ poleca urządzić kącik fotograficzny
 - b/ poleca zamieścić informację w gazetce klasowej
 - c/ omawia wrażenia na lekcjach wychowawczych
 - d/ nie znajduje czasu na tego typu działalność
 - e/ stosuje inną poza wymienionymi formę
 -
25. Czy wykorzystuje się w pracy szkoły materiały i informacje zebrane przez uczniów w czasie imprez turystycznych? Jeżeli tak to w jaki sposób? /odpowiednie podkreślić/
- a/ organizuje się wystawy fotografii, rysunków,
 - b/ organizuje się wystawy kolekcji,
 - c/ organizuje się kąciki krajoznawcze,
 - d/ organizuje się konkursy i turnieje wiedzy krajoznawczej,
 - e/ inne, jakie?

26. Czy uczniowie Pani szkoły prowadzą obserwację degradacji środowiska przyrodniczego we Własnym regionie? /odpowiednie podkreślić/
 a/ tak
 b/ nie
27. Jeżeli prowadzą to w jakiej formie? /odpowiednie podkreślić/
 a/ rejestr i dokumentacje miejsc zagrożonych dewastacją,
 b/ badania nad ginącymi gatunkami roślin, zwierząt,
 c/ systematyczną obserwację otoczenia zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska,
 d/ inne formy, jakie?
28. Czy uczniowie Pani szkoły opiekują się miejscami pamięci narodowej? /odpowiednie podkreślić/
 a/ tak
 b/ nie
 c/ Jeżeli tak, to jakimi?
29. Czy uczniowie Pani szkoły opiekują się zabytkiem architektonicznym?
 a/ tak
 b/ nie
 c/ Jeżeli tak, to jakim?
30. Czy Pani ma ulubiony szlak turystyczny we własnym regionie?
 /odpowiednie podkreślić/
 a/ tak
 b/ nie
 c/ Jeżeli tak, to jaki?
31. Czy uczniowie /koleżanki, kolegi/ szkoły wykonują pracę społeczno-użyteczną wokół obiektów turystycznych?
 a/ tak
 b/ nie
32. Czy uważa /koleżanka, kolega/, że turystykę szkolną należy rozwijać
 /odpowiednie podkreślić/
 a/ tak, dlaczego

B/ nie, dlaczego

33. Czy zauważyła /koleżanka, kolega/ różnicę pomiędzy uczniami często odbywającymi wycieczki a pozostałymi w zakresie:

a/ postawy

b/ zachowania

c/ wrażliwości zainteresowań w nauce: tak, nie zauważyłam

34. W jakich przedmiotach i jakie formy edukacji krajoznawczej

/koleżanka, kolega/ najczęściej stosuje

.....

.....

35. Który z przedmiotów nauczania w klasach V-VI najbardziej sprzyja edukacji krajoznawczo-turystycznej i dlaczego?

.....

.....

.....

.....

36. Jakie są ewentualne trudności w pełnej realizacji treści i form edukacji krajoznawczo-turystycznej w klasach V-VI?

.....

.....

.....

.....

37. W powyższej tabeli proszę wpisać tytuły czasopism omawiających zagadnienie turystyki i krajoznawstwa. A obok zaznaczyć, które Koleżanka /kolega/ czyta systematycznie, a które jedynie przypadkowo zaznaczając krzyżykiem w odpowiedniej rubryce "Czytam".

Tytuł czasopisma	Czytam	
	systematycznie	przypadkowo

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

38. Jakimi dysponuje Koleżanka /Kolega/ książkami naukowymi i metodycznymi ułatwiającymi realizowanie edukację krajoznawczo-turystyczną uczniów klas IV-VI?
-
-
-
39. Jakie środki dydaktyczne, które ułatwiają edukację krajoznawczo-turystyczną uczniów klas IV-VI posiada Koleżanka /Kolega/ w szkole?
-
-
-
-

40. A jakich środków dla tych celów brakuje?

.....

.....

.....

.....

.....

41. Czy dysponuje Koleżanka /kolega/ rejestrem obiektów i szlaków turystycznych we własnej okolicy i własnym województwie, który ułatwołby realizowania edukacji krajoznawczo-turystycznej?

.....

.....

.....

.....

CZESC II

Jedną z podstawowych form edukacji krajoznawczo-turystycznej uczniów klas IV-VI jest wycieczka. Dlatego poświęcamy jej więcej miejsca.

1. Ile wycieczek Koleżanka /Kolega/ zorganizował w ubiegłym roku na lekcjach z:

języka polskiego
matematyki
geografii
biologii
historii
muzyki
pracy-techniki
wszystkich przed.
kompleksowo

2. Czy tę ilość wycieczek Koleżanka/Kolega/ uważa za

- wielce wystarczającą
- wystarczającą
- zaledwie wystarczającą
- niewystarczającą /odpo. podkreśl/.

3. Jakie warunki sprzyjają organizowaniu wycieczek przedmiotowych?

.....
.....
a jakie utrudniają?
.....
.....

4. Jakie są w tym zakresie oczekiwania Koleżanki /Kolegi/

.....
.....

A-948 02 T